

СЕРГЕЙ ГЕРДЖИКОВ
МИГОВЕ И ВИДЕНИЯ НАД
БЕЗДНАТА

chitanka.info

БЯГСТВО ОТ ЖИВОТА В ЛЪЖА

* * *

В началото на 21. век милиарди човешки същества използват ръцете си само за натискане на клавиши, краката си само за преместване от дома до колата и от колата до офиса, за да правят милиарди в парични знаци за монополи. Сведени сме до клиентски номера и пароли, пълним телата си с химикали и сме вторачени в тъпи шоута. Четем и слушаме малоумни репортажи за непрестанни скандали и ни набиват в главите: „Предупотребяпрочететелистовката“.

Това не е достоен живот, не е свобода и е достойно само за съжаление. Високите проявления на човешките същества нямат нищо общо с това. Няма начин животът да обитава моловете, бизнес сградите, компютрите и телевизията. Сградите и колите, интернет и парите не са арената на живота, а ние сме живот. Тук животът изтича капка по капка, без да носи онази радост и тръпка, която е заложена в живота на тази чудно красива планета.

* * *

Животът нахлува в мен, когато забравя времето си, положението и името си. Чистата природа е моето спасение, моя живот в реални измерения. Тя ми дава това, което въпиешко липсва в големия град: свобода и простор, усилие на тялото, чистота и истина.

На стената на мансардата бях си нарисувал хилядаметров остър връх, гледан от дървена хижа. Напускам често спящото си тяло и се изнасям без паспорт само за минути, за да летя над заснежени върхове и да се катеря по стените и ръбовете им. Понякога се събуждам с вик на падане, но това не е кошмар, а вълнуваща битка. Бляскав връх свети

някъде в мен, където не съм поредният клиентски номер. Сиянието на този вечен връх е неустойимо. Той е очертан рязко на небето като нищо друго на света. Излъчва сила и чистота, vyplъщава съвършенство отвъд всяко падение.

* * *

Едно е да увеличаваш хаоса, щъкайки по нишките на паяжината. Друго е да твориш ред и смисъл, като се съпротивляваш активно на разрухата. Едно е да се оставиш на автопилот и да се усетиш едва когато се сринеш. Друго е да се раздвижиш нагоре, към здраве, щастие и съвършенство.

Животът е предизвикателство и изисква усилия, за да се превърне в незабравимо приключение.

* * *

Забелязал съм, че въпросите за смисъла идват и се нагнетяват, когато живеем слабо, по инерция, омотани в паяжината на града. Няма въпроси за смисъла, когато тялото е впрегнато в акция.

Алпинистите са питани постоянно — за какво съзнателният и разумен човек идва тук и се вълчи в смъртната опасност?

Заради удоволствието от досега на смъртта и преодоляването на опасността? Но откъде идва това удоволствие на смъртния риск? В бездната на нашето същество е нагнетено напрежение и то намира излаз в порива към осезателен риск.

* * *

Тичам по алеята край реката. Тренирам за една голяма планина. Перилата отляво се изнизват назад в бягаща линия. По водата танцуват меки отблясъци. Тревата и храстите отдясно са мокри след дъжда.

Слънцето ме топли дискретно в гръб и облива с нежна светлина света. Капките по листата блестят.

Краката ми меко се полагат и отгласкват мощно. Неусетно се заглеждам в движенията им. Те са красиви в своето усилие, мускулите се очертават твърдо и настойчиво. Изникват и се скриват ритмично в зрителното поле. Завземат нова дължина напред. Ляв-десен с вдишване — ляв-десен с издишване. Метър след метър, дърво след дърво, обиколка след обиколка. Десетки километри час след час. Всеки ден вече два месеца...

Мускулите на бедрата ми танцуват, очертани в своята сила. Ритъмът им постепенно ме замайва. Сякаш съм в безтегловност и тялото ми като вечен двигател попива и използва космическа енергия, за да осъществява магията на живота.

* * *

Светещото през дебелината мъгла слънце — призрачно.
Контура на могъщ склон в далечината.
Гората напред, двата бора вляво и вдясно.
Тялото ми. Сърцето. Дишането.

* * *

На най-шумното човешко място, сред тълпата, която аплодира, можеш да се усетиш сам. Да потръпнеш от осъзнаването, че си напълно отделен наблюдател. Реалността става видение.

Ето, аз съм магьосник. Протягам ръка, музиката спира, прожекторите угасват. Тълпата занемаява, появява се изваяно женско лице с големи бездънни очи. Потъвам в очите: жена, човек, копнеж, живот, мистерия.

Кое е тук тайнството?

Побира ли се тайнството в човешкото, или излиза отвъд него? Човешко творение са прожекторите, инструментите, музиката, блестящите облекла. Човешко е многолюдното шумно присъствие.

Човешки е и разбираемият израз на лицето, значещият жест, копнежът за ласка.

Но това не е тайнството. Тайнството, което носи тръпката, е отвъд всичко разбираемо и значещо. То се постига, когато последваш красотата и се потопиш в отвъд всякаква мисъл за очи, за тяло, за човек, отвъд „красиво е“ и отвъд спомена, че си човешко същество.

* * *

Вървя по пътеката по извисеното родопско било. Километър след километър тя се точи на юг, срещу съседното било от другата страна на Чая.

Под плътно заоблаченото небе се гънат билата на Родопа на десетки километра без видим край. Бели скали са пръснати в средата на зелено-жълтата гора. Склон след склон се редуват на юг и зеленото става плавно синьо-зелено и синьо в далечината.

Погледът ми е прикован вдясно и по-ниско от билото. Гола поляна като овална сцена, обрасла околоръст в габър, и тази поляна виси между исполинските ридове като арена. Пътеката ме води право към поляната, а в средата ѝ расте мощен дъб.

Пристъпвам бавно надолу към дървото, то някак ме дърпа. Оставам неусетно без дъх. Тялото на дъба е едро, жилаво и силно, причудливо разклонено, с голяма корона от потрепващи листа. Дървото фокусира енергията на планината и излъчва непонятна сила.

Сядам на тревата пред дъба. Гледам към неговата корона без мисъл. Тогава чувам тишината. Отвсякъде струи тиха сила и някакво послание, неясно тук само за мен. Единственият познат звук иде от гърдите ми. Това са тласъците на моето сърце. Стоя ням не знам колко време и чакам нещо да се разтвори и нещо да просветне, за да ми се разкрие смисъла на цялата мистерия.

Гръмва гръм и светкавица прорязва небето. Черен облак е надвиснал над поляната. Дъбът не трепва и нищо не се разтваря. Усещам тежки капки дъжд, слагам си качулката, ставам и тръгвам. Навлизам в гората, която плува в мокра тъмнина. Вървя и виждам само няколко метра пред мен. Внимавам да не изгубя пътеката.

Няма нищо повече за разкриване.

* * *

Циркусът на Синаница се разкрива в секундата, в която излизаш на каменния превал, наречен Синанишка порта. Стоя на билото между две гранитни кули. Надолу стръмно се спуска склонът с пътеката, следват клекови петна, а в дъното блести изумрудения овал на езерото. На зелена морава над него е кацнала хижа „Синаница“.

От тук наляво, на югозапад, се точи острието на мраморен гребен, който се издига на два пъти: първо е гигантският зъб на Момин връх, а после е отвесният триъгълник на Синаница. От самия връх надолу се устремява като светкавица един остър гребен, който поляга и се разтваря като длан, за да обгърне кристалните води на езерото.

При залез мраморните грамади се обагрят плавно в оранжево. Със слизането на слънцето към далечните била на запад оранжевата светлина се движи все по-бързо нагоре и накрая за довиждане целува самия връх.

Планината потъва в покой, хижата се приютява в тъмнината, езерото заспива и се чува дишането на леките му вълни. Плясъкът им под краката ми е единственият шум в този час. Скоро слизам от малката чука на брега на Синанишкото езеро, на която стоя незнайно колко време. Въздъхвам и се отправям към малката хижа.

Време е за вечеря.

* * *

Вървя сам в девствената тишина към хижа „Малъовица“.

Вече е след полунощ. Снегът под краката ми хрупти. И това е единственият звук.

Раницата ми тежи много, но само в началото. После всичко се превръща в приказка.

Високо горе от дясната страна на долината светят с бяла лунна светлина скалните чуки. Изнизват се назад една по една, докато се появи импозантната фигура на последната — най-голяма и най-красива — Куклата.

Тръпна като струна, уловил с всяка фибра ритъма на света — планина с къс небе и кръгла луна.

Стигам без да усетя. Дочувам музика, неочаквана в този час. Хижата не спи. В столовата тече луд купон. Стоварвам раницата и се потапям.

Танцувам блус в алпийски обувки. Прегръщам тялото на пияна девойка.

* * *

В Рила, в Малъовишкия дял, са почти всички гранитни стени за катерене в България. Три стръмни улей се спускат на километри към дъното на Рилска река: Белия улей, Дяволския улей и Синия улей имат сборно име: Злите потоци.

Белия улей започва от премката между Ловница и Злия зъб и се спуска стремително чак до Партизанска поляна при Рилска река, преди Рилския манастир. Покрай него надолу се нареждат Дяволските игли: Горната, Средната, Червената, Крайната, Черната и Долната.

Човек може да загуби живота си като муха, ако попадне в стихия по тези места: буря, лавина, каменопад... Кулите са като строени воини на Мрака, наредени под своя принц: Злият зъб. Злият зъб има свирепа югоизточна стена, висока двеста метра, с формата и чертите на чудовищно човешко лице: Два тавана оформят Веждите, между тях се спуска Носът, а цялото плоско гранитно лице е нарязано със зли бръчки и по тях се точат линиите на нашите изкачвания — туровете.

Седя на склона право срещу гранитното лице. Тук съм оставил много мигове, пълни с трепет и усилие. Тук загуби живота си Живко, който искаше да живее силно и отдадено, не се скри и не се поколеба да се спусне сам по стената, за да спаси живот, жертвайки своя.

* * *

След бурна вечер в хижа „Мусала“ сме се измъкнали още по тъмно, за да се изкатерим по стената на „Денò“.

Планината тъне още в синкав здрач. Двамата мълчим и така споделяме съмненията си. Отклоняваме се от пъртината към основата на нашата стена. По стената се белеят заснежени корнизи, вляво от триъгълника се спускат шеметни улеи. Вървя в стъпките на Миро. С всяка стъпка тялото се събужда и усещам тонуса на всеки мускул. Спираме, за да очертаем линията за изкачване. Ще започнем вляво от средата на стената, ще преодолеем два-три десет метрови прага, ще продължим нагоре към левия ръб и после по гребена до върха — една красива начупена линия. Слизане отдясно към пъртината за Мусала.

Денят настъпва тържествено бавно. Скалните чуки засияват. Снежните полета са ослепително бели. Предстои поредното приключение.

ИЗКАЧВАНЕТО

Стоим с Миро пред първото стъпало на стената на Дено. Разбираме се без думи. Котки, пикели, седалки, клинове. Завързваме се на двата края на въжето. По стената не очакваме да има клинове — не знаем да има тур. Тръгвам пръв. Гранитът не се дава, отблъсква ме. Смъквам си ръкавиците и се вкопчвам. Първите метри почти винаги са мъчни, с пъшкане и ругатни възлизам по първата стена. Отдъхвам на снежния корниз, търся цепка за клема, клемата не ще да захапе. Търся подходяща цепка за клин, вадя чука от седалката... Отдолу долетява неясна фраза, не отговарям. Минутите се нижат, ръцете премръзват, накрая закрепвам клема. Щраквам примка с карабинер.

Поемам по второто стъпало. Изнасям се успешно на още няколко метра. Пресреща ме заклинен камък, който леко помръдва в ръката ми. Подръпвам го пак, изглежда здрав, а и нямам избор. Обхващам го с две ръце и рязко се набирам. Излизам от стъпалото. Тук стъпвам на нов корниз, дишам шумно, дъхът ми образува облаче, планината светва изведнъж.

Отново търсене на осигурителна точка. Този път намирам надеждно стърчащ камък. Обгръщам го с дълга примка, осигурявам се, викам към партньора. Той охлабва въжето и тръгва, аз го обирам. Усещам изтръпване в ръцете, а после идва острата болка — капилярите се изпълват мъчително с кръв. Занемявам и тихо стенание се откъсва от гърдите. Събирам си ръцете и ги долепвам до тялото, замижавам и усещам сърцето си. След няколко дълбоки вдишвания светът отново се сглобява и се усмихвам.

Ние сме по нашата стена, долу блести заснеженото езеро, а в дъното е димящата хижа. Човешки фигури пъплят около хижата. Нашата тумба сега още си отспива. Никой от хижата не би могъл да проследи бавното ни промъкване през гънките на стената. Катерещите фигурки трудно се забелязват, а когато ги видиш отдолу, ти се струват замрели. Няма екшън.

Миро вече вика отдолу, загубил търпение. Да стоиш неподвижно и да наблюдаваш водещия партньор или без да го виждаш да чакаш помръдването на въжето често е жива мъка. Не можеш с нищо да помогнеш, чудиш се защо по дяволите е така бавен, докато тялото си бавно се смръзва. Опъвам здраво въжето, прокарано през щихт-пластината, която ще спре евентуално падане. Въжето се отпуска по малко и предава всяка стъпка на партньора. Усещам неговия ритъм и гадая преминатите форми. Сега въжето спира обтегнато, явно Миро е на излизане от второто стъпало. Каквото и да направи вторият, не може да падне, защото първият го държи отгоре.

Неволно се връщам към спомена за онова подобно изкачване на Мальовица.

* * *

Времето напредва. Вече съм над Мальовишки езера, пред Ушите. Газя мокър сняг по диагонал към основата на северната триъгълна стена на Мальовица. От хижата надолу съм огледал пътя, настроил съм се за бързо свободно (без въже) солово изкачване по Западния ръб — познат маршрут. В спортен аспект — проверка на формата. В емоционален — удоволствие от едно перфектно изкачване без осигуряване.

Опитомил съм този гребен и лете и зиме. Качвал съм далеч по-трудните турове по Триъгълника. Но сега съм сам и без осигурителни средства. На път за стената поглеждам често към ръба, „промъквам се“ по пасажите и се настройвам.

Стената е над мен, отгоре вятърът хвърля върху ми остро падащи пръски сняг. В пълна самота съм в сянката на стената и от заснежения гранит лъха заплаха.

* * *

Стръска ме рязко дръпване, чувам приглушен вик и заедно с него трясък на падащ камък. Явно заклещеният камък е поддал в ръцете на партньора. Сега усещам натоварването на тяло, което е друснало с

цяла тежест на въжето. Минава минута, която се издува до пръсване от напрежение. Ако камъкът е ударил Миро, не ми се мисли. Викам надолу и се вслушвам без дъх. Чувам гласа му, не е пострадал. Скоро въжето се облекчава и връща активния си ход. Обирам го в ритъма на неговото изкачване и моето дишане. Оглеждам панорамата и все едно се изнасям от корнизата в плавен полет над окъпаната от слънцето бяла пустош.

Миро идва при мен с весела ругатня, а аз го посрещам с въпроса:

— Какво стана, брато, камъкът ли се откъсна?

— Аха! — изтърсва той с шумна въздишка, лошото е останало зад гърба ни. Наистина лошо щеше да е, ако се беше откъснал от моите ръце — тогава друсвах като първи и то с цял „телевизор“ върху мен на десетина метра по-долу.

Отдъхваме и сменяме реда на свързката — Миро продължава пръв. Скоро се изнасяме на ръба и за награда нагоре следват въздушни, но леки пасажии по нащърбения ръб, под лъчите на слънцето. Поглеждам към хижата: ето ги ленивците, седнали са около дъсчената маса пред хижата и си тушат махмурлука с кафе.

На върха е истинска магия, черният гребен на Мусала, морето от върхове, погледнати от нова точка.

Когато стигаме хижата, Емо ни пита: „Абе вие изобщо катерихте ли се по тая стена? Нищо не видяхме.“

* * *

Мальовица, северозападен ръб, соло.

Слагам котките, закрепвам пикела за катерачния колан-седалка. Готов съм. Самотата ме притиска заедно с мъртвите гранитни форми. Слънце тук няма в този час, а вятърът просвирва и вкарва нови снежни струи, които блъскат лицето, замразяват носа и се набиват през пролуките във врата ми.

С първите сковани стъпки и захвати камъкът посреща сурово. Още съм пристегнат като във възел. Няма го празника на безупречното и леко катерене. С издигането формите ми показват, че не може да се избегне линията с отклоняване надясно. Примирявам се. Движа се посъсредоточено и сигурно. Свалям и отново слагам ръкавиците, за да

използвам някои малки хватки — вдлъбнатините и цепките са набити със сняг. Пикелът е почти неизползваем — няма къде да го забия — нито лед, нито туфи. С всяка хватка и стъпка се фокусирам и тялото е все по-гъвкаво. Вече мога да се наслаждавам. Панорамата на блестящата планина се разстила и се попълва с нови подробности. По-ниско на запад се издига отвесната южна стена на Ушите. Надолу се стелят лавинни склонове. Открива се и малката димяща точка на хижата. Но нямам време да попивам гледката. Гоня график.

* * *

Вече мога да се наслаждавам. Панорамата на блестящата планина се разстила и се попълва с детайли. Отсреща по-ниско се оформя отвесната южна стена на Ушите. Надолу се стелят лавинни склонове. Появява се и димящата точка на хижата.

Стигам камината спокоен и делови и тук ме залива тревога. Сега най-силно усещам несигурността на соловото изкачване. Избрал съм да не разчитам на партньор и въже. Забранено е всяко погрешно движение. Всяка несигурна стъпка може да ме откъсне в полет до основата. Люшва ме неувереност и не вярвам напълно в реалността на това, в което се въвличам. Пред мен е плоча с отвесна вдлъбнатина вдясно, затворена с компактна надвесена стена. Плочата е набраздена с малки ръбчета и цепки, набити с лед. Отляво е въздух и далечен склон, усещам с кожата си невидимия отвес на Триъгълника. Пристъпвам предпазливо на предните зъби на котките. С ръкавици в зъбите се пресягам нагоре ихващам с посинели палец и показалец заледено ръбче. Опитвам три пъти пружиниращо издигане и накрая „отлепвам“. Набирам се на несигурните хватки, опрял предните зъби на котките в малки ръбчета. Очаквам откъсване с падане осемдесет метра. Зъбците и пръстите потрепват, но се задържам. Вече стоя малко по-високо, но още не съм излязъл от стеничката. Напрежението не спада.

След още два метра очите ми вече са над пасажа.

СТЕНИ И НИШИ

Когато човешкият живот се е превърнал в сянка на живот, човек или се свива в нишата на дома си, или се излага на предизвикан риск. Едната крайност — крайността на вегетирането, се сменя с друга крайност — крайността на рискуването. Това е решение на малцина и засяга пряко само тях, но непряко засяга всички, които изпитват болезнено лишаването от онази интензивност на живота, която е заложена в гените и клетките ни, в мускулите и мозъка ни. „Извисяване на духа“ — биха го нарекли хуманистите. „Битийното величие на радикално рискуващия“ — го нарича един голям философ.

Реално е по-сложно: в съвременния градски човек се множат ниши със сгъстено напрежение. В безсънни нощи и в горчиви дни хората изпитват болка от нещо загубено. И тогава някои намират в дивата природа онези специални места и действия, които връщат здравето усещане, че живеем пълно.

Човек може да смени хоризонталата с вертикала, блатото със стената.

* * *

Вратцата е варовиков каньон с главозамайващи стени и шилести чуки. Проходът е само на километър от Враца. Елегантната линия на шосето към Згориград води бързо до мястото. Стометрова бяла отвесна стена отдясно се издига направо от шосето. Отляво е кацнала масивната „Малката Вратца“. Шейсетметровото ѝ тяло е компактна канара срещу доминиращия десен масив, а в дъното между двата се вие река Лева.

На завоя се извисява Централният ръб. Погледът трудно го обхваща в небето, докато дъхът неволно е спрял. Началните му сто метра са надвесен бял варовик с черни петна. Следва въздушна дъга, назъбена от „жандарми“.

Масивът е огромен. Към небето се устремяват колосални назъбени гребени: Резнъовете, Западен ръб, Централен ръб, Космонавти, Чайка. Те се начупват като светкавици, достигайки гребена, който разполовява небето на половин километър над реката. Тези ребра делят масива на няколко части с няколко стени. Сипеи се спускат от подножието на стените до самото шосе. Няколко отделни масива във формите на начупени стени, чуки и кули, обрасли тук-там с люляци, разнообразяват пейзажа. Откроява се съвършена кула с формата на кучешки зъб — масива Зъбът.

Вратцата има и тъмно лице. Типични за мястото са бурите следобед. Когато в долината задуха, зрее буря. Небето надвисва и бързо се изпълва с парцаливи облаци.

В минутите пред буря черни гарвани се стрелкат около скалите. Когато небето притъмнее, виждаш новото лице на масива. Тъмносиви облаци забулват зъберите. Завалява тихо, на капки, след това проливно и небето се превръща в безкрайна оловна маса, прорязвана от светкавици. Святка се, трещи и се лее, дъждът преминава в град.

* * *

Вратцата са галерия от силни спомени...

Първите вечери край огъня на поляната посред чернеещите стени и под звездите. Кръг от десетина души, бутилка вино, китара, Висоцки. Утре ще катерим!

Движа се с наслада от точните движения по „въздушната“ плоча. Ей за това се катери! Тялото е перфектна машина, а умът е напълно чист. Стъпка-хватка по сантиметрови релефи. Танц по вертикална сцена — игра на издигането над бездната, което съвпада с оживяването. Човек се измъква от тъмните си бездни. Здрав черен клин стърчи в небето. Щраквам се, осигурявам партньора, след минути се събираме...

* * *

С Тони сме по Централната стена. Триста и шейсет метра по отвес. Допъплихме по сипея до основата като мравки по пясъчна дюна. Първите петдесет метра не намерих клин. Сменяме се нагоре във водачеството и се издигаме. Тони води по-трудните дължини на въжето, но на мен се пада да водя един дълъг винкел, прорязващ горната част на стената. Когато излизам в края му, съм изцеден. Едва издърпвам въжето, обгръщам с края му стърчащ издатък и давам знак на Тони да тръгва.

Надолу е половин километър въздух, реката в дъното е блестяща нишка.

* * *

Пъплим по безкрайния гребен „Чайка“ високо над едноименния ресторант. Водата свършва, а долу блести водното огледало на басейна.

Небето посивява за минути, дъжд закапва едро и настойчиво, стрелка се като пелена пред панорамата, святка се и гърми. По вдлъбнатините текат ручейчета, ескадрилите няма да държат. Дъждът прецаква изкачването и го натиква в серия от импровизирани ходове. Клечим на скално рамо, загубени в мократа планина. Няма убежище. Скоро сме мокри до кости, удрят зърна град. Светкавиците са една след друга, съпроводени с трясъци и тътен, сякаш на метри от нас. В мозъка ми избухват тихи светкавици и заличават „проекта на изкачването“. Живи гръмоотводи сме с тези желяза по нас. Тръгваме сковано след бурята. Релефите изплуват от мъглата, небето е мрачно.

Изкачихме се по тъмно и слизаме... Търсим следа в посока един много стръмен дълъг сипей, който води чак до реката. Тръгваме на усет между дървета, спускаме се, дали сме в правилния улей? Става много стръмно и продължаваме на рапели по дърветата, един по един, първо аз, като осветявам напред и после назад за партньора. Осъзнавам, че сме в погрешен улей, но и той трябва да слиза до сипея...

Челната лампа е силен светодиод, лъчът пробива добре, но след пет метра се разтваря в тъмнината. Очертават се отвесни скални форми

и неясно обещание, че сме близо до сипея. Продължаваме и навлизаме във все по-безизходно висящо положение.

Бездната привлича както с надежда за дъно, така и с бездънността си. Взирам се след лъча на челника и се опитвам да разгадая смътните очертания на скалите — дали те се събират? Няма връщане — преминахме надвесени прагове, които не можем да изкатерим обратно на тъмно. Потръпвам от студ, по потник съм, а Иван по тениска. Преглъщам със суха уста, от обед не сме пили вода.

Вися в нощта на двеста метра под върхния ръб и на половин километър над реката. Спускам се по двойното въже, върховете на обувките докосват скалата, лъчът на челника реже гъст мрак и облизва отвесна стена. На десетина метра под мен се мярват призрачно клони на храст. Не виждам основата му, за да преценя ще може ли да окачим въжето за поредното спускане на рапел (спускане по въже, окачено на здраво стъбло или клин и издърпване на въжето за евентуално следващо спускане.). Озовавам се под изпъкнал надвес. Фиксирам се и отново се вглеждам. Стъблото може да издържи, но под него е все тази бездна. Кратко замайване, умът ми пропада и клетките ми напират да се разпръснат. Не се вижда изход.

Идвам на себе си от силен звук. Нощни птици изпърхват под мен... „Бухали?“... Храстът расте при едва забележим от шумата перваз. Надолу — никакви признаци за сипея, нищо. „Сега я загажихме“. Сещам се, че Иван горе виси на малка скална халка в пълна тъмнина — няма челник. Минавам през клоните и се оглеждам настрани. Надясно отвесът хлътва и виждам... овална ниша! „Жилището на бухалите, нашето убежище“. Пристъпвам и влизам в нишата, охлаждам въжето. Осветявам нагоре и викам... Минутите се нижат... Иван се появява. Придърпвам го с въжето към издатина, за да стъпи и облекчи възела.

Дупката е по-ценна от луксозна хотелска стая. Някакви мишлета пробягват в мрака. Обажда се совата — стопанин някъде отстрани:

— Уууух! Уууууух!

Отговаря друга сова с различен глас, а първата подема отново:

— Уууууух! Уууууух!

... Кофти звук в нашето положение... „Совата на Минерва“ била символ на мъдрост... Изумяваме се взаимно — бухали и странни пришълци в техния свят.

Залитайки, присядаме, издърпваме въжето. Нямаме вече път нагоре. Рухваме подгизнали отвън и пресушени отвътре. Но живи. Отпускаме се, бррр, студено. Втриса ме. Полягаме... Усещам камъчета и остри кости под мен: „от храната на бухалите“. Тук няма да умрем скоро, но и няма как да живеем дълго. „В гранична ситуация човек осмислял живота си и това било автентична екзистенция... Какви кухи фрази.“ В празната ми глава не се откроява мисъл. Сърцето тупти и вдишвам жадно. Какъв смисъл трябва да има отвъд това?

... Лежим на каменната основа гушнати, предаваме си тръпките и ги успокояваме взаимно. Не сме сами — някой се промушва бързо между телата ни... Тези мишки не катерят, не катерят и бухалите, само ние сме налудничаво отклонени от всичко живо... Въжето ни служи като „възглавница“. Не мога да заспя, превъзбуден съм, продължавам да гледам кадри, сцени се въртят без ред в мозъка ми...

Просветлява.

Окачвам си инвентара на седалката: примки, клеми, френдове, организирам рапела в основата на дървото и се плъзгам надолу. Скалата е бяла и компактна, долу в дъното е ресторант „Чайка“ с паркинга. Виждам долу човек в жълта тениска или яке, изкачва се по сипея. Викам надолу:

— Тук сме, горе над стената.

— Къде сте?

— Тук, тук — махам с ръка.

Продължавам спускането и оглеждам много внимателно релефа. Десетина метра по-надолу здрав камък стърчи в скалата, но ръбът му е само два сантиметра и не става за окачване на рапел. Надолу — все още нищо подходящо. Гледам компактната скала под мен — отвесна плоча и голяма изпъкнала форма долу.

Концентрирам се в ръцете си и установявам, че въжето е почти прерязано, остава част от сърцевината! За малко да пропусна и да продължа рапела през фаталната точка и тогава...

— Въжето ни е прерязано, Иване — викам нагоре.

Оказва се, че човекът, който виждам на сипея, е нашият приятел Стоян.

Бързо се връщам горе.

След още един час благодарение на Стоян и Васко се смъкваме до спасителния сипей.

МИГОВЕ НАД БЕЗДНАТА

Човек се разкрива, когато действа над бездна. Когато катерим алпийска стена, сме практически над бездна — височина, предостатъчна за пребиване. Но катеренето е събитие не само външно — то се извършва в бездната на човешкото същество.

Кой е този, който катери? Лесно е да се каже: „Аз катеря с моето тяло.“ Това е очевидно: алпинизмът е съзнателна и телесна дейност. Свободна и отговорна, доколкото залагаш кожата си, най-често заедно с други. И така: Иван Драганов се катери. Но Иван Драганов — компютърният специалист от компания „АДО“ няма много общо с катеренето и не това е, което се съзнава. Катерещият е забравил своята светска персона — тя тук е излишна. Катеренето с риск за живота оголва човека. То захвърля право в сърцевината на жизнената ситуация — изтръгването от смъртта. Дух и тяло, по обичайното деление, са хвърлени в усилие за преодоляване на вертикален терен и никакви документи, връзки и институции не са валидни.

* * *

Куклата, тур „Диретисима“.

Следваме с Калин логичната според огледа линия. Стигаме под таваните. Оттук наляво се отклоняват другите турове, оборудвани вече с болтове. Надясно е нашият тур само със стари клинове, останали от Христо Проданов. Зашеметяващо — бял компактен отвес и три последователни големи тавани. Катери се нагоре до първия таван и после по гигантска стълба, обърната „с главата надолу“, под таваните.

Пасажите са за изкуствено катерене, с много стари и ненадеждни клинове. Тук старите алпинисти са си окачвали стълбички, но сега не носим такива атрибути и катеря на окачваните примки като хватки. Като гледам нагоре, свят ми се завива, а връщане няма. Изнасям се по жестока плоча без релеф, под мен е въздух.

Под третия таван стърчи два сантиметра ръждясал болт без глава и планка, неизползваем. Краката не намират и сантиметър релеф. Трябва да прекося надясно три метра гладка плоча. Таванът ме захлупва.

Фокусирам се и търся в тялото обещанието, че ще премина. Успокоявам ума и го изчиствам като повърхността на планинско езеро. Изгонил своя изконен страх, се осланям на безупречното движение. Действам почти хазартно, залагайки живота си. Задачата надхвърля познатите ми способности, но няма друг вариант.

От тавана се подава издатък, който изглежда здрав. Търся опипом, накланям се надясно и намирам цепка за клема в издатъка. Закрепвам я с доста зор така, че да не се извади. На нея се осигурявам и окачвам още една примка. Разтягам се надясно по плочата. Няколко пъти тя ме изхвърля и се залюлявам обратно. Накрая намирам някакво петмилиметрово ръбче за десния крак. Леко премествам крака си с примката в лява ръка и се разтягам отново. „Стъпвам“ на върха на еспадрилата и продължавам движението силно надясно, докато най-после пръстите ми улавят ръба. Оказва се объл, но все пак възможен.

Пускам примката с лява ръка от позиция разпятие и хващам ръба по-нагоре. Тук виждам последния стар клин. Оглеждам пасажа назад, зашеметяващ е. Компактни отвеси и ниско долу хижата. Редицата клинове с въжето прилича на тегел или верига. Нагоре е последният отвес, висят клони на клек, по които се намирам за финала.

* * *

Разхлабвам се, оглеждам сияйната шир и се чувствам награден да попивам този дивен свят от място отвъд смъртната тръпка. Сега светът е много по-дивен. Чувствам се върховно в гънките на вечния връх и мечтата ми е реалност. Това е всичко, което съм искал.

Поемам нагоре по дългата наклонена фирнова ивица, после на предни зъби на котките покрай десетметровата кула, накрая прекосявам връхната част на стената. След двайсетина минути съм на върха на Триъгълника. Примижавам с блажена усмивка от блясъка на слънцето. Чувствам се като съвсем нов, прероден в един по-хубав свят.

След още час съм на хижата. Поглеждам Триъгълника. Прекрасен е. Ръбът се откроява добре, макар и в сянка. Влизам за чаша чай.

* * *

Катеря по Черната стена на Горната дяволска игла. В един момент поглеждам нагоре и преглъщам сухо. Следва светъл пасаж с голям обратен наклон. Надвесеният пояс обхваща хоризонтално цялата стена. Не бях го видял. Намирам стар клин, забит в надвеса, съмнително ръждив и с изкривено ухо — следа от нечие „друсване“. Осигурявам се на него. Поглед надолу: въжето виси свободно, последният клин е доста ниско и не се вижда. Стената хлътва навътре. Усещам се сам, висящ в бездната. Обзема ме неприятна тръпка. Не виждам Мария, викам надолу да прибере „корема“, образуван от отпуснатото въже. Имам нужда да се успокоя и да почина, висейки. Тази почивка във висящо положение се използва, за да пораздрусаш ръце и да ги оросиш с прясна кръв, да огледаш продължението и да решиш: нагоре или надолу? Връщането е сложно до невъзможност — дори нямам подходящ клин за рапел. Предстои да се настроя за изкачване на надвеса свободно, без изкуствени средства. Досега не съм водил по подобен пасаж. Изпаднах в недопустима за разумното катерене ситуация.

Увисвам, пускам свободно ръце, разтърсвам ги, дишам дълбоко. Оглеждам надвеса нагоре. Не виждам следващ клин. Лявата ръка хваща удобен скален джоб, пръстът кърви, но не го усещам. Какъв ти пръст — и да го отрежеш, това няма да те спре. В този миг клинът, на който вися, издрънчава, изскубвайки се, и бързо се плъзга надолу по въжето.

— Ааааах!

Мръсна изненада. Сграбчвам хватката вляво, увисвам на нея. Поглеждам надолу. Въжето е опънато, не виждам клина под мен, защото стената хлътва навътре. „Сега ще падна!“. Превъртам ускорен клип: *Летя надолу двайсетина метра до друсване на въжето, натовареният силно клин се изважда и падам още надолу, в камънака.*

За следващите минути паметта ми е празна...

За секунда трябва да съм се набрал на лявата ръка и някъде нагоре съм намерил друга хватка, после съм продължил през надвеса... А надвесът е дълъг няколко метра, продължава в отвес още десетина метра и цялата тази отсечка е без нито един клин. Движението в тези метри е едно неделимо цяло и безпогрешно редуване на почти невъзможни хватки и „стъпки“, изтръгвайки живот от бездната.

Опомням се след още доста метри на затревен хлъзгав перваз над дългия надвес, плувнал в пот, прилепен о влажния гранит. Сърцето ми ще изскочи. Чак след минути успявам да използвам чука. Ръцете ме болят непоносимо, от лявата капе кръв. Забивам три клина един до друг в плитки цепки. Всеки от тях е накървен. Нараненият пръст е разцъфнал. С три карабинера включвам въжето. Бавно организирам осигуровката и викам на Мария да тръгва.

Усмивам се: „Жив съм! Направих го. Надминах себе си!“

Кой надмина себе си? Кой надмина кого? Кой направи какво?

Защо ми се губят минутите по надвеса? В такива моменти човек действа доста по-близо до инстинктите, без мисленето — то е твърде бавно и излишно.

Късно през нощта се събуждам от собствения си вик. В ума ми още е жив спомена за видение. *Води се кървава битка за трудна крепост. Аз съм някакъв воин, катеря се по стълба, опряна на крепостна стена. Отгоре ни обсипват със стрели. Излизам на бойница, стълбата зад мен пада, сграбчвам камъка и стъпвам с единия крак, там ме чака врагът. Той замахва с меч, аз отклонявам удара, вадя своя меч и замахвам.*

— Ааааах!

* * *

Когато смъртен враг или голям звяр нападне изневиделица, човек се хвърля с цялото си същество за своя живот. Така нашите

праисторически предци са се изправяли с голо копие срещу враговете си.

На надвеса на двеста метра над земята това е същото, но е предизвикано от самия мен. Битката с враг в цивилизацията означава война. Ще се бия до смърт, ако се наложи, но не го искам, не ми идва отвътре. Обикновеният човек се превръща в свиреп воин, когато е въввлечен в битка. Но не тази битка търсим — търсим битката живот.

Ние сме загубили тази битка, още преди да я водим.

* * *

Защо да предизвикваме смъртния риск в създадени от нас ситуации? Не е ли това поредна игра? Нали никое същество в природата не го прави. Дивите кози се катерят по скали, но без особен риск — те си играят и търсят храна. Катеренето е пак човешка измислица.

Екстремните спортове са измислени от Западната цивилизация в последните столетия. Изглежда животът ни е толкова сбъркан, че само сянката на смъртта може да го върне към автентичност. Изглежда толкова сме разкъсани, че само бездната може да ни събере отново в едно цяло.

* * *

Ние сме без дъно, макар и крайни. Извън областта на осъзнаването тъмнее цяла вселена, пълна с живот. Цивилизацията е нагнетила това скрито поле. Тук е съгъстена енергия и тази енергия задвижва копнежа отвъд ограниченията на Града, към далечния Врх.

Нищо не е ясно до дъно в човека, защото не се намира дъно дори когато човекът забрави, че е човек. Ние висим в бездна. Не: ние сме бездната.

* * *

Да си на голям и мечтан връх е велико освобождение. Когато стъпим на върха, вече не го виждаме — виждаме планината като море. Нашата мечта е реалност след пълно раздаване, ние сме в една празна и бездънна светлина, в която се разтваряме и сливаме.

Ето думите, с които Райнхолд Меснер предава това усещане. Той е на Еверест, сам, без кислородна маска. „Целият ми страх се бе оттеглил. Отново изпитвах това чувство за летене, това усещане, че съм едно със света. Два пъти бях отишъл до границата на света, два пъти бях отишъл до собствените си граници. Защо да се безпокоя за връщането? Обгърна ме безкрайно спокойствие и аз усещах, че изчезвам във Вселената, в един вид нирвана. Бях на върхната точка на това, което въобще някога съм мечтал, чувствал, мислил. Трябваше да събера всичките си сили, за да мога да се откъсна от върха.“

ИЗНЕМОГА И СМЪРТНА ТРЪПКА

Лекото перфектно изкачване или успешният финал свалят напрежението. Радостта е опияняваща. Тя лесно преминава в еуфория. А еуфорията потапя в забрава и свежда рискуването до сляпо носене в риск. От друга страна, пределната концентрация може да се смути от изненадващо препятствие, от извънредно голямо непредвидено натоварване. Това е изнемога. Тогава тонусът лесно се разпада и рискуването отново се свежда до сляпо носене в риск.

* * *

Страхът от падането удря като с камшик. Хвърля те в действие, ако не те скове. Страхът от заспиването завинаги изпълва сънищата и задушавя. Смътното усещане за безизходица е гибелно. Опорите са пропаднали изведнъж.

Тук спасява единствено адекватното мобилизиране пред лицето на свършека. Не безразличието на света, в което той се изплъзва, а фиксирането върху релефа на света с всичките му детайли, решаващи за правилното действие за изтръгване.

* * *

В тези мигове, часове или нощи човек открива сили, каквито извън свирепата арена не може да открие. Разширява се досега изпитания хоризонт. Отмества се границата. Физиологичните предели, определени в лаборатории, са предизвикани и превъзможнати. Лабораторията не е мястото за човешкото изпитване. Такова място е стихията.

В активното рискуване гибелта не може да ме връхлети изневиделица. Аз виждам откъде тя идва и мога да я пресрещна и

превъзможна. В следващата секунда, минута, час или нощ аз имам ход. Виждам ясно ситуацията — вертикала, бурята, вълната, огъня и виждам ясно какво ще направя. Тогава се впускам в действие.

* * *

Катерим със Здравко огромната северна стена на Вихрен. На двеста метра сме над поляната на Казана.

... И в един момент откъртен отгоре камък профучава на сантиметри от главата ми. Инстинктивно съм се прилепил о мрамора. Тогава чувам звука на отскубващ се клин и на падащо тяло, което се удря в невидимата за мен издатина и дръпвайки с удар въжето, пада още надолу. Аз успявам само да опъна въжето от двете страни на блокиращата пластина. През главата ми прелетява мисъл, че сега следва моето изскубване и двамата политаме надолу към Казана. Ударът на камшика на страха и представата за две разбиващи се надолу тела е последван веднага от удар върху тялото ми, което е изхвърлено надясно по посока на губещото се зад скалата въже. Въжето има необясним за мен черен цвят. (После разбирам, че то е прегоряло от триенето.) Настава разкъсваща тишина.

Овладеявам въжето и го пускам леко надолу. Само след два-три метра то охлабва.

Явно Здравко успява да освободи въжето с едната си ръка, защото то се отпуска. Издърпвам го. Набивам два клина в трудно намираните на тази ронлива скала здрави цепки. Прекарвам през тях примка, а през нея — цялото въже. Слизам на рапел по него в трепетен страх клиновете да не се изскубнат. Стигам на няколко метра над Здравко. Виждам го седнал на площадка в неестествена поза. Отново набивам клинове и отново се спускам. Сега стигам на площадката до приятеля ми. Той ситно трепери, а около него скалата е опръскана с кръв. От кървавата сгърчена ръка стърчат бели кости. Аз съм в треска, но съм стегнат като камък. Трябва да оцелеем. Стягам ръката му след леко изправяне с някаква въжена стълбичка. Обяснявам му, че ще го

спускам на няколко пъти. Всеки път той ще ми връща въжето, за да стигам и аз до него.

След два-три часа сме в хижа „Вихрен“...

ГРАНИЧНА ЗОНА

Ден след ден снегът на оцеляването се трупа в нас. Преспи от неказани думи, преглъщани обиди, погубена правда и примирение изпълват отвътре. В редки мигове осъзнаваш, че си безсилен да кажеш най-трудните истини, да отвърнеш на униженията и да пребориш неправдата. Осъзнаваш още, че лъжата е пуснала корени в самия теб.

За да не оставиш снега да остане до следващата зима, да се натрупа без надежда за стопяване до самия ти край и отвъд теб, ти разгаряш онзи огън в теб, който търси среща с Голямата планина.

* * *

Кауфман — 6100 м, Памир. Гранична зона — Съветският съюз се среща с Китай. Тук сме нелегално.

Изкачихме Северната стена — два километра по отвес от Лагер 1. Сега сме на билото и върхът е само на километър спокойно изкачване по билото.

Първи ден следобед. Вече видях какво има отвъд билото. На юг се извисяват остри като шила няколко километрови пикове и до хоризонта се простира невероятно насечения Памир — вече в китайска територия. Времето все още е хубаво, но белите парцали около върховете вещаят буря. Утре трябва да изкачим върха със случайния ми партньор Ули от Потсдам при хубаво време или да слизаме при лошо.

Първа нощ. Сънувам странни и страшни сънища.

Втори ден. Събужда ме оживление. Подавам глава навън. Всички се готвят да слизат. Духа силен вятър. Вали ситен сняг. Не е за катерене, за слизане е. Но ние с Ули оставаме.

Втора нощ. Снегът постепенно затрупва палатката. Блъскам стените ѝ встрани, но той се трупа неудържимо. Души ме безизходица, на гърлото ми е заседнала буца. Тук изглежда сме сами. Мисля си, че сме отрязани от света и забравени. Не може да се слиза надолу, докато вали, поради хилядите тонове пресен сняг по стената. Ще повлечем такава лавина по стената, че няма да има и помен от нас, а и от всички, които са по нея или долу в лагер 2. Дори хеликоптерът не стига тази височина поради разреждения въздух.

Сняг вали обилно и неукротимо. Задушavam се от теснота и безизходица. Ули прохърква в забравата на здраво упоен човек. Трябва да се действа! Измъквам се от палатката. Озовавам се сам сред огромна преспа, която завършва на три метра зад нас като козирка над двукилометровата пропаст. Нощта е тъмносиня и нечовешки няма.

Снегът беззвучно ни засипва като зашеметени насекоми. Разчиствам яростно с лопатката на Ули. Строя зид от снежни блокове. Сгрива ме топлината на собствената ми кръв. Това, че правя нещо, помага да понеса смазващия снеговалеж, без да се паникьосам.

Сняг покрива отново и отново всичко и заличава моите усилия. Отново изпълзвам.

Снегът продължава в същия темп и палатката е паднала под тежестта му. Рейките стърчат нелепо, пробили плата. Грабвам лопатката и ровя за друга палатка. Опъвам брезентова палатка, изровена изпод метър нов сняг — тежка, здрава и заснежена като Съветския Съюз.

Трети ден. Най-после слънце! Студът е поне трийсет градуса, но настроението е бойно.

Следобед идват сибиряците, които слязоха преди три дни. Настаняват се в останените си палатки. Пие се чай, оживено се коментира. Намерението за слизане постепенно избледнява. Имаме перспектива за върха. Работя с лопатката и скоро оформям снежна пещера. Тя представлява дупка, започваща с „преддверие“, вкопано надолу, и после следва „спалня“, висока петдесет сантиметра и широка метър на два. Работата изсмуква силите ми.

Нашата скъсана палатка сега изпълнява функцията на „завеса“ за нишата, в която се свираме. Всичко е мокро. Излагаме екипа на

слънце, дано поизсъхне. Присъствието на другите, хубавото време на третия ден и самите усилия за устройване дават надежда.

Трета нощ. Въртя се в мокрия спален чувал, нахлузил мокрия пуловер върху мократа риза и мокрия потник. Почти не мигвам.

Четвърти ден. След изкачване по дългото върхно било се озоваваме на широко плато на 6900 м. Стръмният фирнов склон преди платото бе осеян с надробени остри камъни. Стъпвах в моя ритъм — ляв крак — вдишване, десен — издишване. Тридесет леви и десни — почивка от тридесет вдишвания и издишвания. Наложих се два пъти да спирам, за да помогна на партньор от руската група. Първия път — да го извлека след свличане, а после — за да смъкна едната си котка и да му я дам, защото той бе със сибирски валенки, които на заледения сняг просто не ставаха. Сега с една котка едва се крепя на терена. После пръстите на дясната ми ръка почерняха от измръзване.

Дотук съм. Върхът е там отпред и от него ме отделя плато и последен склон. Аз вече съм на моя връх. Всичко е свършено и се усещам изпълнен с тази приказка. Стената е под мен, кошмарът е зад мен. Измъкнах се от снежната си дупка.

Всичко, което ме държеше досега — предизвикателството, трудността, неизвестността, вече е зад гърба ми. Силите ми ме напускат, в тялото ми полазва изнемога. Пределът е тук — не като изчерпване на всички сили, а като изчерпване на стимула и отпадане.

Връщам се по фирновия склон. Студът ме пронизва въпреки дебелия пуловер и пухенката. Поставям стъпалата на омекналите си крака с една котка. Напрягам вниманието си, колкото да не полетя по склона.

Прибирам се в пустия лагер, вадя примуса, търся дълго кибрита. После харча цялата кутийка, за да го запала — на тази височина кислородът е наполовина. Правя чай и супа. Опитвам се да суша екипа.

Това прилича на мираж. На трийсет метра от лагера, на най-високата точка на гребена е кацнала голяма черна птица. Гледа насам и

чака плячка. Птицата като че ли е сраснала с камъка, на който е кацнала. Сякаш е изплувала от пропастта между бездънните игли.

Птицата се обръща право към мен, уловила погледа ми. Потръпвам. Осъзнавам, че сме в едно положение — сами сме в снежната пустош. Две същества се срещат на километри над благодатната равнина и са еднакво крехко живи. Всяко от тях е непроницаемо за другото и в същото време улавяме взаимно пулса си над бездната.

ПОСЛЕДНА БИТКА

Всяка борба за оцеляване в смъртен риск може да се окаже последното, което правим. Затова в такава битка отдаваме цялата си сила. Пределното разчетено или насочено от усета действие пред лицето на гибелта е връх в човешкото съществуване на този свят. Защото най-верният мащаб на делата от живота е в неговата изложеност и изпълненост до предела.

* * *

Защото животът е арена за срещи със смъртта, непрестанно възмогване от разрухата. И колкото по-осезателни са тези срещи, толкова по-осезателно е твоето съществуване. И колкото по-активен си ти в тези срещи, толкова по-близо си до своята пълнота. Тук откриваш себе си в дълбочина и своя хоризонт.

Такива действия са пределно компетентни. Залогът е голям. Това не е проба. Не е ход в партия шах, с който печелиш или губиш партията. Тялото е по-способно от всякога. Умът сече като бръснач. Възможността от измъкване е процеп и ти трябва да го откриеш и преминеш. Изтръгването често е плод на невероятно ефективно, силно, умно и точно действие, което се оказва невъзможно при най-спокойна обстановка.

* * *

Тук разбираш и своя нравствен ръст, когато трябва да споделиш усилията си. В безмилостната и чиста Планина познаваш и другия. Отдаването на другия среща неговото отдаване. Двама, трима или повече — всички действат заедно при пълно раздаване и доверие. За да разчиташ на него, той трябва да разчита на теб. Никакви боричкания,

интриги и заговори нямат място. Няма за какво да се лъжем и предаваме — всички искаме едно и усилията на всеки са добре дошли. Нелепо е да се доказваме един на друг в надпревара.

* * *

Цялото изкачване от край до край отеква в самия алпинист. Границата, както и да я определяме, е мое очертание и значи мое определение, моя идентичност. А моята външна граница е проецираната пред мен вътрешна граница. Когато изнемогвам в дълбокия сняг, не снегът е моята граница. Избраният терен е проекция на нагласата ми, а изненадите влизат в сметката като отговорно приета възможност. Силата за преодоляване на терена е познатата ми от опит енергия, която мога да впрегна, зареждайки клетките на моите мускули и мозък.

* * *

Изкачването и слизането са един цикъл, който е резюме на живота. Животът в изкачване и слизане понякога е съвсем осезаемо краен: той се простира оттам, откъдето си стъпил сигурно, до следващото сигурно стъпване. На ограничен обем се разполагаш целият, защото можеш да пропаднеш изцяло. Изпълваш се с живот до пръсване.

Така може да се живее и тук долу, когато действаш открито, отговорно и отдадено, отхвърляйки облагите на лъжата и приемайки риска от жертви. Да стоиш на завет и да издигаш „духовното“ над „материалното“ е лесно. Кухи са приказките за „безкрайността на човека“ и „битийното му величие“, изписвани в кабинети. Нелепи са хулитите и хвалбите, изричани за „подвизите на героите“, когато не смея да живея като тях.

* * *

„Нашият герой покори Еверест.“

Разберете, няма „покоряване“ на върхове. Има само благоговейно докосване до техните (всъщност нашите) тайни при непрестанното съзнание, че те се простират на много и непознати степени, дълбочини, височини. Затова благодаря на планината, че ме е допуснала до себе си, създала ми е изпитване и усет за предел и ме е пуснала жив. Благодаря за урока, който ми помага да изнеса на самия себе си, поумнявайки за няколко дни.

Не изцъклената мъртва тишина, а непознатото същество в мен е важното. Този дивен свят може да се усети само при свобода от всякакви съмнителни намерения. Истинската реалност е тази чудна наша планета под звездите с нейните безкрайно богати форми. На тази земя няма място за глупости и илюзии. В краткото ни време нямаме мигове за пропиляване.

ЧУДОТО НА СВЕТА

Да сърфираш нощем по вълните или да се изкачваш по снежен ръб на луна и звезди е невероятна тръпка. Тук нещо обаче ме смущава. Това е моментът на самонасладата. „Ето, аз мога да го правя!“ Ако сме свободни от това „Ето, аз мога“, ситуацията е по-чиста. И наистина, когато забравяме момента на постижението и сме изпълнени с усилие или съзерцание, се сливаме по-чисто и хармонично със света.

Тогава обикновената разходка по брега на морето при изгрев или залез може да те извади от привичната нагласа. В привичната нагласа ние сме свикнали с формите на света и не проникваме в тях, а само ги регистрираме като релефи на средата.

В специални ситуации светът ни атакува силно, сетивата ни са увлечени и ние се освобождаваме от очаквания, спомени и мисли. Тогава идва чудото на света, проникнати сме от истината, че всичко това е удивително, неповторимо и съвършено пълно.

Дори ходенето по улиците на мръсен град може да се изживее така, ако човек е свободен от преценки и се остави на чистото усещане за живот с това удивително тяло в това място и в този момент.

* * *

Скуката е състояние, нагласа. Намирам, каквото съм очаквал, нищо не ме изненадва, нищо не ми е интересно, няма какво да правя. Но забрави очакването, спомена и нека всяка мисъл да отлети. Няма го бъдещето и миналото, няма я рамката за ориентиране, наслоена с привични понятия. Остава чистото „сега“. Но и това „сега“ вече не е сега — лишено е от после и преди.

И ето, ти стъпваш, дишаш и пулсираш, без да имаш съзнание за Аз, без да разпознаваш мястото, момента и себе си. Дори си забравил, че си „човек“.

В тази пълна забравеност и потопеност идва чистотата и пълнотата на света, и самият този израз става напълно нелеп.

* * *

Светът се появява с цялото си чудо отвъд всичко създадено от нас и най-вече отвъд думите. Никакви думи не могат да изразят това чудо, те биха го накърнили до тривиалност. Да живееш с това сияние е самото щастие. Самата тръпка на крехкост на живота в пълното му усилие и в съзерцаването води до пълното изпитване на чудото на света.

Тези приказки са празни и накърняващи, но тук те са само отглас на други думи и зов към другите хора. Ако някой свива скептично устни на това място, нека затвори страницата — ще бъде прав.

* * *

Светът, който светуваме, се крепи и оформя от нашия живот. Всяко събуждане, идване в съзнание, оздравяване и раждане прави света отново да се засияе жив.

Всичко осветено в нашия свят, всичко определено и очертано, е определено и очертано с това, че е различено: светлина от тъмнина, висина от низина, здраве от болест, ред от хаос, радост от болка, съзидание от разруха, живо от мъртво. Формите, релефите и детайлите на света ни са такива, каквито са за нас, доколкото ни ориентират и радват, носейки ни покрай нашата смърт и срещу нея.

* * *

Когато се изкачваме и слизаем, ние се променяме с промяната на световите форми. Планината и морето са две различни пространства, два различни релефа, две различни форми, които се изживяват различно. Морето фиксира нулевото ниво, от което тръгваме и на което

се връщаме. Неговата прелест предлага съзерцание, установява покой, настройва тялото за усет. Ние ставаме антена, улавяща вибрациите на необятната шир — все същата бездна.

* * *

Рано сутрин на морския бряг изгревът се слива чудно с поривите на морето. Това са серии малки вълни, които се разбиват и меко успокояват, отстъпвайки по гладкия пясък. Една сила, която играе сама със себе си и те овладява.

Морето диша и демонстрира безмерната си сила.

И тогава изгревът прави от тези гребени фантастични маслено-сиво-жълти живи вълни, които идват, за да направят видима хармонията на света.

Загледан в новороденото слънце и неговата морска пътека, нагъната от тези нежни и мощни вълни, и заслушан в техния укротен рев, дишане на божество, аз се забравям.

Преставам да възприемам нормално. Отнасям се съзнателно нагоре и встрани и съзерцавам своята слятост със света. Това е една прекрасна, чудна и мистериозна планета и аз съм тук сам. Тя и аз сме единствени в единствен момент и нищо такова не е имало никога и никъде и няма да има.

* * *

Голяма бяла чайка е кацнала на скалата срещу мен. Аз съм се изтегнал на друга скала и я наблюдавам. Цели минути тя не променя местоположението си и само издължената ѝ шия върти главата ѝ с дългия клюн наляво и надясно. Може би дебне риба, но едва ли тези разсеяни погледи имат силата на хищното ловуване. Птицата просто е потопена в този облян в слънце залив. Аз съм тук гостенин и моето възприятие е малко екзотично. Склонен съм към мисли колко уникално е това място в този момент. Чайката е у дома си и се държи като стопанин на залива.

Как ли вижда тя тази пенливо-вълниста плътно синя вода? Как ли усеща топлия гранит под ципестите си крака?

Никога няма да узная, освен ако се превърна в чайка.

* * *

Плажът е слънчев и безлюден. Морето е спокойно и много синьо. Небето е безоблачно и тихо. Вървя по мократа ивица, обливана ласкаво от безшумно прокрадващите се вълни.

Осъзнавам, че това място е единствено в света, че този момент няма да се повтори никога, а аз само минавам оттук, за да стана свидетел и съзнателен тълкувател на тази мистерия. Този удивителен свят възниква в моето възприятие, макар че нямам силата да го създавам.

Слънцето залязва. Небето потъмнява. Последните птици отлитат от този бряг. Аз също си отивам и ми се иска да изкрещя от болезнено безсилие. Но истината е, че всички само преминаваме оттук. Усмиввам се смирено, доловил неумолимия поток на света.

* * *

С плавници се плува стремително, бързо, мощно. При гръбния кроул краката замах след замах с отмерени усилия тласкат назад, а ръцете ритмично се вдигат и стрелват във водата. Когато ръката ми прорязва повърхността на синята вода и се вдига във въздуха, тя повлича със себе си и капки вода. Те танцуват във вихъра и блестят между небето и морето.

Тласък след тласък. Плясък след плясък. Блясък след блясък.

При кроул гледам в тъмнозелената вода и виждам една след друга ръцете си, които се спускат и гребат — бели и порещи глъбината. При гръб гледам небето. В посока изток слънцето свети право в очите ми и ме кара да ги затварям. Тогава виждам оранжева светлина с трептящи форми (послеобраз), предимно тъмносини — цвят допълнителен на цвета на слънцето. Те ярко припламват и се движат.

Чистата вода, пронизана от слънчеви лъчи, ме потапя в невероятно усилена сетивност. Усещам цялата си кожа, галещата я вода, порена от ръцете ми и сиянието на стрелкащите се светли струни. Вода, обгръщаща тялото ми, въздух, галещ ме над водата, слънчеви пръски, увлечени от ръцете ми, синьо небе, пламтящо слънце; затворени очи, оранжеви сияния, тъмносини фигурки...

Чувам през водата звука на идваща моторница. Шумът се усилява. Виждам огромна яхта, закотвена в средата на залива.

* * *

Заливът е малък и слънчев. Плажът е почти пуст. Водата е синя и прозрачно чиста. По пясъчното дъно играят слънчеви мрежи.

Плувам сам в синьо-зелената вода. Виждам дъното, а то се отразява в тъмната зелена дълбочина. Поемам въздух и се гмурвам, привлечен от глъбината. Тласкам с ръце и с плавници. Надолу, надолу... Оказва се дълбоко — над 8 метра. Докосвам дъното, а ушите ме болят от натиска. Сграбчвам шепа пясък и се насочвам нагоре. Водата ме изтласква плавно, но не достатъчно бързо. Повърхността още не се вижда. Но над мен става все по-светло.

Главата ми пробива повърхността и си поемам дъх с усмивка.

* * *

Вълната погалва ръба на гранитната тераса. Седя на плоския камък на метър над зелената вода, дълбока човешки ръст, през която се вижда пясъчно дъно. Заливът е тих и безлюден, морето е укротено в зелено-сини оттенъци. Тук или там пенеста вълна се разбива в пръснатите скали на хиляди капчици воден прах. Нова вълна погалва моя камък с шум, нежен като шепот на влюбена.

Седя и гледам залива, слушам вълните и сърцето си. Времето се точи без да го съзнавам — станало е шест и половина. Усещам се навреме и на място, на точното място в безкрайността. Намерих отново моето място на морето.

Някога пак имах свое място на прелестното ни море. Това бе южно от Созопол — една дълга начупена ивица, пребогата на диви форми. Прехласнато оглеждах заливчетата и опипвах скалните форми, изкатервах се и слизах по тях. Преди няколко години отново бях там, но моите места ги нямаше. Все едно ги нямаше. В района бяха накацали два-три хотела. Пространствата около тях бяха оградени с железни огради. Хората бяха забравили за скалите. Достъпът до скалните форми беше преграден от непроходими жилави треви. Скалите бяха достъпни по някакви начини, но бяха мъртви. Нямаше я девствената чистота, беше си отишла тишината. Мястото беше омърсено и от него остана само спомен.

* * *

Гледам пясъка отблизо както си лежа по корем на плажа.

Зрънцата се открояват все повече и все повече заблестяват като кристали. А после мисълта за пясъчинките отпада и остава чистата гледка.

Пробягва мравка.

„Мравка“... — непознато същество.

„Човек“... — бездна.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.